

18 maart 2026

Bijdrage aan de Rondetafel Doelsturing op 2 april 2026

Doelsturing is niet nieuw en gerichte inzet versnelt het realiseren van beleidsdoelen

1. Context en urgentie

Doelsturing binnen de landbouwsector ontwikkelt zich sterk. Recente rapportages, onder meer vanuit de WUR, tonen aan dat de methodiek rijper wordt en breder wordt toegepast. De huidige maatregelgerichte aanpak loopt tegen grenzen aan: administratieve lasten nemen toe, uitvoering stagneert en innovatieve oplossingen worden onvoldoende benut. Een systeem dat stuurt op meetbare doelen biedt ruimte voor ondernemerschap, versnelt innovatie en maakt betere, risico-gestuurde regulering mogelijk.

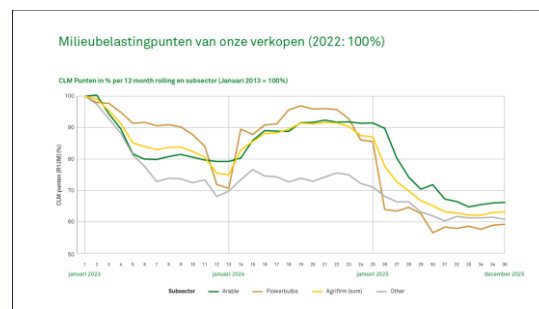
2. Doelsturing wordt in de praktijk al volop gebruikt

Er zijn inmiddels talrijke voorbeelden die laten zien dat doelsturing via KPI's daadwerkelijk zeer effectief kan zijn. Er zijn voorbeelden vanuit de private sector als vanuit overheden. Daaruit zijn een aantal conclusies te trekken:

- Het gebruik van KPI's leidt tot gerichte aanpak bij veehouders, toeleveranciers en adviseurs, en levert resultaat.
- Het stimuleren van reducties en de mate van implementatie is voldoende borgbaar
- Aanhechting van deze resultaten naar overheidsbeleidsrapportages (zoals reNema-rapportages) is nog een uitdaging.

Voorbeeld 1: Reductie milieubelasting gewasbeschermingsmiddelen.

Door sturing op de CLM Milieumeetlat en het inzichtelijk maken van variaties tussen middelen, werkzame stoffen en toepassingsstrategieën is forse milieuwinst bereikt. Sinds 2022 is een daling met 40% gerealiseerd. Dit laat zien wat er mogelijk is. Met nieuwe oplossingen wordt de teelt optimaal ondersteund en milieu-impact gerealiseerd. Natuurlijk

zijn er grenzen en is dit niet zonder meer voor iedere teelt mogelijk, maar met gericht onderzoek en benchmarking is veel winst te behalen.

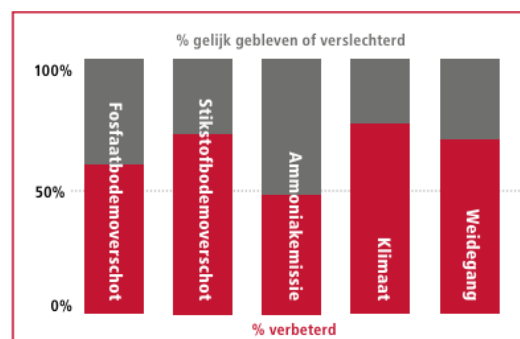
Voorbeeld 2: Reductie stikstof door sturen op ruw eiwit

Sturing op ruw eiwit in het rantsoen binnen de melkveehouderij leidt tot substantiële reducties in stikstofexcretie. Door beter af te stemmen op de dierbehoefte en rekening te houden met benuttingsverliezen, dalen emissies significant, zonder verlies aan productie. In de afgelopen jaren ammoniakemissie per koe met 6% gedaald door het beheersen van het ruw eiwitgehalte. Ook hier speelt dat verschillen in het weer grote invloed kan hebben, maar ook hier geldt dat met gericht onderzoek en benchmarking winst te behalen is.

Voorbeeld 3: Stimulering door Provincie Drenthe op basis van de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij

Sinds 2016 loopt er in de Provincie Drenthe het project Duurzame Melkveehouderij Drenthe. Er is een systeem van financiële stimuli ontwikkeld en begeleiding van de deelnemende veehouders. Uit een meerjarige analyse blijkt dat op alle belangrijke KPI's substantiële stappen zijn gezet in de afgelopen jaren. Uit statistische analyse blijkt dat bijvoorbeeld op weidegang meer dan 70% van de deelnemers haar resultaat verbetert.

Individuele ontwikkeling Duurzame Melkveehouderij Drenthe

3. Noodzaak van prioritering

Hoewel doelsturing breed toepasbaar is, vraagt succesvolle implementatie om focus. De ervaring in sectoren waar met KPI's wordt gewerkt, zoals de melkveehouderij of de akkerbouw, laat zien dat uitwerken en implementeren van één KPI al een behoorlijke doorlooptijd kent. Daarom is het cruciaal te starten waar urgentie, uitvoerbaarheid en databeschikbaarheid samenkomen.

4. Aanbevolen prioritaire thema's

De vier voorgestelde prioritaire KPI-domeinen zijn gekozen op basis van maatschappelijke urgentie, technische uitvoerbaarheid en de beschikbare meetinstrumenten:

- NH3-emissies in de veehouderij: essentieel om vergunningverlening vlot te trekken en natuurbeschermingsdoelen te helpen realiseren.
- CO2-emissies in de veehouderij: noodzakelijk voor klimaatdoelen en in lijn met EU-verplichtingen.

- Milieubelasting gewasbeschermingsmiddelen (MBP): noodzaak om reductie te versnellen gezien de maatschappelijke onrust over emissies buiten het perceel, en het effect op Natura2000-gebieden. Snelle implementatie is mogelijk door bewezen instrumenten zoals de CLM Milieumeetlat.
- N-mineraal in de akkerbouw: direct verbonden met bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit en efficiënt nutriëntengebruik.

5. Governance en datasystemen

Een goed functionerend doelsturingssysteem vereist robuuste governance. Zonder heldere afspraken over datatoegang, beheer, eigenaarschap, transparantie en gebruiksrechten ontstaat onzekerheid bij zowel overheid als boeren. Een nationaal governancekader voorkomt versnippering en maakt versnelling mogelijk. Daarbij hoort expliciete duidelijkheid over welke data publiek moet zijn en welke bescherming er is voor individuele boeren en telers, om deelnamebereidheid en rechtszekerheid te waarborgen.

6. Gerichte stimuli zijn noodzakelijk

Een systematiek van doelsturing zonder na te denken over het ontwikkelen van een systeem van stimuli heeft weinig zin. Positieve stimuli zijn belangrijk om beweging te creëren, waaronder financiële stimuli (jaarlijks terugkerende kosten (OPEX) en investeringenkosten (CAPEX)). Aan de andere kant laat de ervaring zien dat bij grootschalige toepassing van managementmaatregelen of technische oplossingen de gemiddelde kosten in de loop van de tijd ook dalen. Instrumenten om risico's te reduceren kunnen ook belangrijk zijn, bijvoorbeeld bij het reduceren van de milieupact van gewasbescherming.

7. Oproep aan de Tweede Kamer

We roepen de Kamer op om duidelijke prioriteiten te stellen voor de eerste fase van doelsturing en de Minister te vragen op korte termijn een integraal governance- en datasysteemkader uit te werken, samen met de sector. Deze prioritering zorgt voor een realistische, uitvoerbare en doelgerichte ontwikkeling van doelsturing en draagt op korte termijn aantoonbaar bij aan natuur-, water- en klimaatdoelen.

